

«Кузьма» выконвалася беларусамі Смаленшчыны толькі тым, хто вянчаўся ўпершыню, і не спявалася ўдовам і ўдаўцам.

Літ.: Васілевіч У. Беларускі народны календар. Мн., 1993. С. 37, 59; Беларускія народныя прыкметы і павер'і. Кн. 2. Жыцця адвечны лад. Мн., 1998. С. 491, 549.

У. А. Васілевіч.

КУЗЬМА І ДЗЯМ'ЯН, прысвятак *народнага календара* (14 ліпеня і 14 лістапада н.ст.). У асобах святых народ бачыў апекуноў і дарадцаў сваім галоўным справам: улетку — сенакос і падрыхтоўцы да жніва, увосень — малацьбе. У фальклору К. і Д. маюцца прыземленымі, з тымі самымі клопатамі, што і простыя людзі: «На Кузьму і Дзям'яна касіць не рана», «Кузьма і Дзям'ян прыйшлі і на сенакос пайшлі», «Святы Кузьма сярпы робіць, святы Дзям'ян сена грабіць». На Усходнім Палессі ліпеньскі прысвятак называлі «Кузьма-сякач» і пазбягалі працаваць на полі і ў агародзе, каб святы не пасек усё градам. Лістападаўскі прысвятак адпаведна адлюстраваны ў нар. песнях: «Кузьма з Дзям'янам на восень содзяць, на помач просяць малыя святкі: «Бярыце цапкі». У нар. легендзе К. і Дз. маглі выступаць як кавалі. Таму на абодва прысвяткі не працавалі ў кузнях, лічачы Кузьму (відаць, з-за сугучнасці яго імя) апекуном кавальства, а дні К. і Дз. — святамі кавалёў. Чаргаванне маразоў, якія скоўвалі зямлю і вадзі, і адліг, вобразна пададзена ў прыказцы «Кузьма закуе, а Міхал (21 лістапада н.ст.) раскуе». Гэты дзень асабліва шанавалі і незамужнія дзяўчаты, бо верылі, што святыя К. і Дз. спрыяюць вясельям. Да Піліпаўскага посту заставалася 2 тыдні, і дзяўчаты яшчэ не пакідала надзея на замужжа. Да К. і Дз. звярталіся ў *вясельных песнях* з просьбаю «скаваць свадзьбу крэпкую, даўгавечную, на векі неразлучную». Песня